

РЕШЕНИЕ

№ 7190

гр. София, 19.04.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 167 СЪСТАВ, в публично заседание на четвърти април през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: КРИСТИЯН Р. ТРЕНДАФИЛОВ

при участието на секретаря АЛБЕНА Н. КИТАНОВА
като разгледа докладваното от КРИСТИЯН Р. ТРЕНДАФИЛОВ Гражданско дело № 20231110165841 по описа за 2023 година

Производството е по реда на чл. 124 и сл. ГПК.

Образувано е по искова молба, подадена от С. С. К., чрез адв. Б., срещу „СТИК-КРЕДИТ“ АД, с която е предявен установителен иск с правно основание чл. 26, ал. 1, предл. 3 ЗЗД, евентуално чл. 26, ал. 1, предл. 1 ЗЗД, евентуално чл. 26, ал. 1, предл. 2 ЗЗД за прогласяване за нищожна клаузата на чл. 27, ал. 1 вр. ал. 2 вр. чл. 17, ал. 1 от Договор за потребителски кредит предоставен от разстояние № ***** от 13.09.2021 г., поради накърняване на добрите нрави, а в условията на евентуалност поради противоречие със закона или евентуално заобикаляне на закона.

Ищецът извежда съдебно предявените субективни права при твърденията, че на 13.09.2021 г. сключил дистанционно с ответника договор за потребителски кредит, предоставен от разстояние, съгласно чл. 1 от който общият размер на максимално разрешения лимит по кредитната линия бил 1600 лв., представляващ максималния размер на главницата, която може да бъде усвоена по време на действие на договора, със задължение за връщането ѝ в срок от 24 месеца за всеки отделен транш, при фиксиран лихвен процент от 36,00% и годишен процент на разходите от 42,58%. В чл. 17 от процесния договор било посочено, че същият следва да бъде обезпечен в 3-дневен срок с поне едно от следните обезпечения: банкова гаранция или поръчителство на физическо лице, което се одобрявало от ответното дружество. Поддържа, че в чл. 27 от договора било посочено, че в случай на неизпълнение от страна на кредитополучателя на условията, визирани в договора, същият дължи неустойка в размер на 0,9 от стойността на усвоената сума за всеки ден, през който не е представено обезпечение или сумата от 3123,56 лв. Ищецът твърди, че клаузата на чл. 27, ал. 1 вр. ал. 2 вр. чл. 17, ал. 1 от договора, с която било уговорено, че дължи неустойка при неизпълнение на задължението по чл. 17, била нищожна, тъй като накърнявала добрите

направи, противоречала на закона – чл. 19, ал. 4 ЗПК, и заобикаляла закона, за което излага подробни съображения. Поддържа още, че процесният кредит бил изцяло погасен. Ето защо моли съда да уважи предявения иск, като прогласи клаузата на чл. 27, ал. 1 вр. ал. 2 вр. чл. 17, ал. 1 от договора за нищожна на посочените основания. Претендира разноски.

В срока по чл. 131 ГПК ответникът „СТИК-КРЕДИТ“ АД, чрез адв. Н., е подал отговор на исковата молба, с който оспорва предявения иск по подробно изложени съображения. Възразява изцяло срещу твърденията на ищеца, че процесната клауза за неустойка била нищожна на посочените основания, като поддържа, че същата била валидна и отговаряща на всички изисквания на действащото законодателство.

Съдът, като съобрази доводите на страните и събраните по делото доказателства, поотделно и в тяхната съвкупност, съгласно правилата на чл. 235, ал. 2 ГПК, намира за установено следното от фактическа страна:

По делото не се спори, че на 13.09.2021 г. между С. С. К., в качеството ѝ на заемател, и „СТИК-КРЕДИТ“ АД, в качеството му на заемотател, бил сключен договор за потребителски кредит № ***** предоставен от разстояние, по силата на който „СТИК-КРЕДИТ“ АД предоставило на С. С. К. сумата в размер на 1600 лв., която ищецът се задължил да върне в срок от 24 месеца, заедно с възнаградителна лихва при фиксиран годишен лихвен процент в размер 36%, годишен процент на разходите от 42,58%, както и при договорено обезпечение – поръчител или банкова гаранция.

Безспорно е също така, че ищецът усвоил изцяло заемната сума в размер на 1600 лв.

Съгласно чл. 17 от договора, в случай че страните са договорили обезпечение, потребителят следва в срок до 3 (три) дни от сключването на договора да:

- осигури действието на трето физическо лице, изразяващо се в сключване на договор за поръчителство по чл. 138 и следващите от ЗЗД с и в полза на кредитора, с което третото лице се задължава да отговаря за изпълнението на всички задължения на потребителя по договора, включително за погасяване на главница, лихви, неустойки и други обезпечения, такси и други, или

- предостави банкова гаранция, съдържаща безусловно и неотменимо изявление на банката да заплати на кредитора всички задължения на потребителя по договора (включително главница, лихви, неустойки и други обезщетения, такси и други) в срок от един работен ден, считано от датата, на която банката е получила писмено искане от страна на кредитора за заплащане на тези задължения. Срокът на валидност на банковата гаранция трябва да бъде най-малко 30 (тридесет дни) след падежа на последната вноска.

В чл. 17, ал. 2 от договора е предвидено още, че третото лице – поръчител, както и банковата гаранция, трябва да отговарят на изискванията, посочени в ОУ и се одобряват от кредитора, като одобрението се извършва единствено по преценка на кредитора.

Съгласно чл. 27, ал. 1 от договора, в случай че потребителят не изпълни задължението си, посочено в чл. 17, същият дължи на кредитора неустойка в размер на 0,9% от стойността на усвоената по кредита сума за всеки ден, през който не е предоставено

договореното обезпечение. Страните се съгласяват, че неизпълнението на задължението по чл. 17 причинява на кредитора вреди, в размера на договорената неустойка, доколкото оценката на кредитоспособността на потребителя и одобрението на кредита са базирани на предположението, че последният ще предостави в срок договореното обезпечение.

В чл. 27, ал. 2 от договора е предвидено още, че в случай на настъпване на дължимостта на неустойката по – горе, потребителят следва да заплаща периодично начислената неустойка заедно с всяка погасителна вноски.

От представения погасителен план по Договор за кредит № *****/13.09.2021 г. се установява, че общо дължимата сума по кредита възлизала в размер на 5583,25 лв., от които: 1600 лв. – главница, 859,69 лв. – лихва и 3123,56 лв. – неустойка.

При така установената фактическа обстановка, съдът приема от правна страна следното:

По предявения иск с правно основание чл. 26, ал. 1, предл. 3 ЗЗД съдът приема следното:

За да бъде уважен предявеният иск в тежест на ищеца е да докаже по делото пълно и главно обстоятелствата, от които произтича, че клаузата на чл. 27, ал. 1 вр. ал. 2 вр. чл. 17, ал. 1 от Договор за потребителски кредит № *****/13.09.2021 г. е нищожна на заявеното правно основание.

Сключеният между С. С. К. и „СТИК-КРЕДИТ“ АД договор е потребителски, поради което намира своята правна регламентация в Закона за потребителския кредит (ЗПК), като според легалната дефиниция, дадена в разпоредбата на чл. 9 ЗПК, въз основа на договора за потребителски кредит кредиторът предоставя или се задължава да предостави на потребителя кредит под формата на заем, разсрочено плащане и всяка друга подобна форма на улеснение за плащане, с изключение на договорите за предоставяне на услуги или за доставяне на стоки от един и същи вид за продължителен период от време, при които потребителят заплаща стойността на услугите, съответно стоките, чрез извършването на периодични вноски през целия период на тяхното предоставяне.

В частност, преценката относно действителността на процесната клауза на чл. 27, ал. 1 вр. ал. 2 от договора следва да се извърши както в съответствие с общите правила на ЗЗД, така и с нормите на приложимия ЗПК, при действието на които е сключен договорът. Автономията на волята на страните да определят свободно съдържанието на договора, в т.ч. да уговорят такси и неустойки, е ограничена от разпоредбата на чл. 9 ЗЗД в две посоки: съдържанието на договора не може да противоречи на повелителни норми на закона, а в равна степен и на добрите нрави, което ограничение се отнася както до гражданските сделки, така и за търговските сделки (чл. 288 ТЗ) - виж и задължителните за съдилищата разяснения, дадени с т. 3 от Тълкувателно решение № 1/2009 г. на ВКС по тълк.дело № 1/2009 г., ОСТК.

В правната доктрина и съдебна практика безспорно се приема, че накърняването на добрите нрави по смисъла на чл. 26, ал. 1, предл. 3 от ЗЗД е налице, когато се нарушава

правен принцип, било той изрично формулиран или пък проведен чрез създаването на конкретни други разпоредби (в този см. Решение 4/2009 г. по т. д. № 395/2008 г. на ВКС, Решение № 1270/2009 г. по гр. д. № 5093/2007 г. на ВКС, определение № 877 по т. д. № 662/2012 г. на ВКС и др.). Такъв основен принцип е добросъвестността в гражданските и търговски взаимоотношения, а целта на неговото спазване, както и на принципа на справедливостта, е да се предотврати несправедливото облагодетелстване на едната страна за сметка на другата. Тъй като става дума за търговска сделка, нормата от ТЗ, чрез която е прокаран този принцип, е чл. 289 от ТЗ, но общите правила на ЗЗД също намират приложение - чл. 8, ал. 2 и чл. 9 от ЗЗД. Според практиката на ВКС преценката дали е нарушен някой от посочените основни правни принципи се прави от съда във всеки конкретен случай, за да се даде отговор на въпроса дали уговореното от страните накърнява добрите нрави по смисъла на чл. 26, ал. 1, предл. 3 от ЗЗД. Поради накърняването на принципа на "добрите нрави" по смисъла на чл. 26, ал. 1, пр. 3 от ЗЗД, се достига до значителна нееквивалентност на насрещните престации по договорното съглашение, до zlepоставяне на интересите на длъжника с цел извличане на собствена изгода на кредитора.

Предвид гореизложените принципни съображения, съдът приема, че уговорената неустойка в чл. 27 от процесния договор за кредит е нищожна, поради противоречие с добрите нрави, доколкото единствената цел, поради която е въведена, е установяване на допълнително задължение за длъжника, респ. - допълнително възнаграждение за кредитодателя. Свободата на договаряне не може да бъде използвана за неоснователно обогатяване на едната страна по правоотношението за сметка на другата или да води до нарушаване на други правни принципи, в т.ч. този на добрите нрави – правоотношенията следва да се сключват при спазване на общоприетите и неписани правила на добросъвестност. В процесния случай, чрез поставяне на практически неизпълними условия за предоставяне на уговореното в чл. 17 обезпечение, кредиторът си е осигурил сигурна допълнителна печалба, прикрита под формата на уговорената в чл. 27 неустойка. Тази неустойка е обезпечавала едно изначално неизпълнимо задължение, като това е в разрез с принципите на добросъвестността и справедливостта. Това е така, защото, за да избегне начисляването на тази неустойка, длъжникът е следвало да предостави обезпечение под формата на поръчителство, като поръчителят е следвало да отговаря на редица условия, които са кумулативно дадени и следва да бъдат изпълнени в много кратък срок, поради което е обективно трудно да бъдат покрити от заемателя. Кредиторът е дал възможност на насрещната страна в едва 3-дневен срок да му предостави поръчител, който следва да бъде одобрен единствено по преценка на кредитора. Налагането на толкова къс срок за ангажиране на поръчител пречатства всички възможности на длъжника да реагира и да изпълни условията. Кредитополучателят обективно е в затруднение дори да направи опит да потърси поръчител, още по-малко да намери такъв, който да отговаря и на всички посочени условия. Всички тези условия навеждат на извод, че изначално е трудно, ако не и невъзможно, тяхното изпълнение, поради което заемателят е в невъзможност да предостави уговореното обезпечение и на практика е поставен в неизпълнение на това задължение, за да заплаща неустойката по чл. 27 от договора.

Следва да се посочи още, че предоставянето на обезпечение само по себе си обезпечава изпълнението на главното задължение на кредитополучателя, а именно - да върне заетата сума в уговорените срокове и в случай на неизпълнение, в зависимост от предоставеното обезпечение, кредиторът да може да предприеме принудително изпълнение срещу поръчителите. В общия случай, предоставянето на обезпечение е условие за сключване на договора, респективно при непредоставянето му от страна на кредитополучателят, кредиторът не би предоставил заемната сума или ако я предостави, това ще се отрази на размера на уговорената лихва – към повишаването ѝ. В случая обаче, задължението за предоставянето на обезпечение е уговорено да възникне след като настъпи неизпълнение, т.е. - след сключването на договора за кредит и след като вече заемната сума е предоставена на кредитополучателя. Изхождайки от характера на неустойката – да обезщети изправната страна за претърпените вреди, без да се налага същите да бъдат установявани по размер, следва изводът, че от непредоставянето на обезпечение не може да настъпи вреда, доколкото обезпечението представлява допълнителна гаранция за изпълнение на едно парично задължение. Вреди могат да настъпят от неизпълнението на главното задължение на кредитополучателя да върне заетата сума, но липсата на обезпечение не представлява вреда, а е фактор, свързан с кредитния риск. Поради тази причина съдът приема, че непредоставянето на обезпечение не може да се санкционира с неустойка. Неустойка за неизпълнение на акцесорно задължение, което не е свързано пряко с претърпените вреди, е типичен пример за неустойка, която излиза извън присъщите си функции и цели единствено постигането на неоснователно обогатяване. Според т. 3 от Тълкувателно решение № 1 от 15.06.2010 г. на ВКС по тълк. дело № 1/2009 г., ОСТК, нищожна, поради накърняване на добрите нрави, е тази клауза за неустойка, уговорена извън присъщите ѝ обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции. В същото решение като критерии при преценката на съда дали дадена неустоечна клауза е нищожна, поради противоречие на добрите нрави, са заложили: 1) естеството им на парични или на непарични и размерът на задълженията, изпълнението на които се обезпечава с неустойка; 2) дали изпълнението на задължението е обезпечено с други правни способности-поръчителство, залог, ипотека и др.; 3) вид на уговорената неустойка (компенсаторна или мораторна) и вида на неизпълнение на задължението - съществено или за незначителна негова част; 4) съотношението между размера на уговорената неустойка и очакваните от неизпълнение на задължението вреди, като изброяването е примерно. В този смисъл, уговорената в чл. 27 от процесния договор неустойка не обезпечава изпълнението на задължението за връщане на заетата сума, а, както бе посочено по-горе, представлява цената, която кредитополучателят следва да плати поради повишения кредитен риск за кредитора. Вреди от непредоставянето на обезпечението не може да има, още повече, че към момента на сключване на договора (към този момент съдът дължи преценка на посочените критерии), кредитополучателят не е бил в неизпълнение на главното задължение по договора.

Поради всичко изложено, съдът приема, че неустоечната клауза на чл. 27, ал. 1 вр. ал. 2 от договора за непредоставено от заемателя обезпечение е нищожна поради противоречието ѝ с добрите нрави.

С оглед гореизложеното, не следва да бъдат разглеждани следващите наведени евентуални основания за нищожност на клаузата на чл. 27, ал. 1, а именно – поради противоречие на закона или заобикаляне на закона.

По разноските:

При този изход от спора, на основание чл. 78, ал. 1 ГПК, в полза на ищеца следва да се присъдят сторените разноски за държавна такса в размер на 124,94 лв.

Процесуалният представител на ищеца претендира на основание чл. 38 ЗА адвокатско възнаграждение в размер на 1000 лв. В разглеждания случай по делото е ангажиран договор за правна защита и съдействие, в който страните по упълномощителната сделка - ищецът, от една страна и адвоката, от друга страна, са направили съвпадащи изявления, че правната помощ се предоставя като безплатна поради това, че ищецът е близък на адвоката - чл. 38, ал. 1, т. 3, пр. 2 ЗА. Според правилата на чл. 78, ал. 1, ал. 3 и ал. 5 ГПК, страната следва да бъде компенсирана за реално извършените разноски по спора за един адвокат, каквито при безплатната правна помощ безспорно няма - поради което и в хипотезата на чл. 38 ЗА възнаграждението се присъжда на процесуалния представител, а не на страната, в чиято полза е разрешен спора. Следва да се отбележи също така, че размерът на възнаграждението на адвоката, осъществил безплатна правна помощ, се определя от съда по императивната разпоредба на чл. 38, ал. 2 ЗА, като посоченият от страната, респ. от нейния процесуален представител, размер на адвокатското възнаграждение, дължимо при условията на чл. 38 ЗА, не обвързва съда (което съответно изключва и възможност за злоупотреба с право).

С Решение на Съда на Европейския съюз от 25 януари 2024 г. по дело C-438/22 по преюдициално запитване, отправено от Софийски районен съд, е прието, че член 101, параграф 1 ДФЕС във връзка с член 4, параграф 3 ДЕС следва да се тълкува в смисъл, че ако се установи, че наредба, която определя минималните размери на адвокатските възнаграждения и на която е придаден задължителен характер с национална правна уредба, противоречи на посочените разпоредби, националният съд е длъжен да откаже да я приложи, както и че национална уредба, съгласно която, от една страна, адвокатът и неговият клиент не могат да договорят възнаграждение в размер по-нисък от минималния, определен с наредба, приета от съсловна организация на адвокатите като Висшия адвокатски съвет, и от друга страна, съдът няма право да присъди разноски за възнаграждение в размер по-нисък от минималния, трябва да се счита за ограничение на конкуренцията „с оглед на целта“ по смисъла на тази разпоредба от ДФЕС. Изрично е посочено, че при наличието на посочените ограничения не е възможно позоваването на легитимни цели, както и че националният съд е длъжен да откаже да приложи тази национална правна уредба спрямо страната, осъдена за разноски, включително и когато предвидените в тази наредба минимални размери отразяват реалните пазарни цени на адвокатските услуги. Решенията на Съда на Европейския съюз по преюдициални запитвания са задължителни за всички съдилища на основание чл. 633 ГПК.

В Определение № 50015 от 16.02.2024 г. по т.д. № 1908/2022 г. по описа на ВКС, I т.о., е определено адвокатско възнаграждение в размер на 150 лв. по дело, което не се отличава с фактическа и правна сложност, като е прието, че Наредба № 1/2004 г. за минималните размери на адвокатски възнаграждения не съответства на правото на ЕС, поради което не следва да се прилага. Посочените в наредбата размери на адвокатските възнаграждения могат да служат единствено като ориентир при определяне служебно на възнаграждения, но без да са обвързващи за съда. Тези размери, както и приетите за подобни случаи възнаграждения в НЗПП, подлежат на преценка от съда с оглед цената на предоставените услуги, като от значение следва да са: видът на спора, интересът, видът и количеството на извършената работа и преди всичко фактическата и правна сложност на делото.

Предвид гореизложеното и като взе предвид: вида и обема на осъществената правна защита в исковото производство; липсата на фактическа и правна сложност на спора; проведеното в исковото производство едно открито съдебно заседание, настоящият съдебен състав приема, че на процесуалния представител на ищеца следва да бъде присъдено адвокатско възнаграждение в размер на 300 лв.

Така мотивиран, съдът

РЕШИ:

ПРИЗНАВА ЗА УСТАНОВЕНО в отношенията между С. С. К., ЕГН *****, с адрес: гр. Б., ул. „В.В.“ № 25, и „СТИК-КРЕДИТ“ АД, ЕИК *****, със седалище и адрес на управление: гр. Ш., пл. „О.“ № 13 Б, че клаузата на чл. 27, ал. 1 вр. ал. 2 вр. чл. 17, ал. 1 от сключения между тях Договор за потребителски кредит предоставен от разстояние № *****/13.09.2021 г., предвиждаща заплащането на неустойка, е нищожна на основание чл. 26, ал. 1, предл. 3 ЗЗД.

ОСЪЖДА „СТИК-КРЕДИТ“ АД, ЕИК *****, със седалище и адрес на управление: гр. Ш., пл. „О.“ № 13 Б, да заплати на С. С. К., ЕГН *****, с адрес: гр. Б., ул. „В.В.“ № 25, на основание чл. 78, ал. 1 ГПК, сумата в размер на **124,94 лв.** – разноски за държавна такса в производството пред СРС.

ОСЪЖДА „СТИК-КРЕДИТ“ АД, ЕИК *****, със седалище и адрес на управление: гр. Ш., пл. „О.“ № 13 Б, да заплати на адв. Б. Б. Б., вписан в САК, личен номер *****, с адрес на упражняване на дейността: гр. П., ул. „Н.Ц.“ № 34, ет. 3, офис 6, сумата в размер на **300 лв.**, представляваща адвокатско възнаграждение за оказана безплатна правна помощ на основание чл. 38, ал. 1, т. 3, пр. 2 ЗА.

Решението може да се обжалва с въззивна жалба пред Софийски градски съд, в двуседмичен срок от връчването му на страните.

Съдия при Софийски районен съд: _____